

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

Наприкінці XVII століття просвітників були одиниці, але вони змогли створити власну добу і змінити рух історії. Сьогодні медіаентузіастів і медіапросвітників небагато, але саме вони мають перетворити добу медіаагресії та медіаманіпуляції на добу Медіапросвітництва.

«Учителем школа стоїть», – сказав Іван Франко; сьогодні вчителем держава стоїть, як показує досвід. Необхідно ввести в програму ВНЗ предмет медіа-освіта, медіа-педагогіка і медіа-психологія на рівні вивчення педагогіки і психології.

Війна на Сході України забрала десятки тисяч життів, зруйновано міста і села, а розпочалось все з інформаційної агресії, народ підготували ЗМІ, і більшість учителів і викладачів підтримали, а то і розпалювали сепаратистські настрої. У регіоні спрацювали соціально-підривні технології, основою яких була інформаційна агресія.

Плеканню медіаінформаційно грамотного вчителя в колегіумі приділяється велика увага, розроблено цілу систему заходів. Розглянемо чинну сьогодні систему науково-методичної роботи з цього питання:

2015-2016 н. рік працювала «Школа розвитку МІГ людини» (система діагностично-корекційної роботи: мотивація, критичне мислення, тренінги щодо аналізу і синтезу інформації). Тобто підготовка вчителя до змін. Кожен веде щоденник власного інноваційного розвитку, де здійснює саморефлексію і самоаналіз.

2016-2017 н. рік – «Школа розвитку МІГ фахівця». Педагоги працювали над оволодінням хмарними технологіями, і розробляли власні сайти, робили все можливе, щоб подолати цифрову нерівність вже не тільки у свідомості, а й на практиці.

Щомісяця до закладу запрошуються медіа-фахівці для проведення тренінгів. Створено мапу, де представлені медіа-фахівці з всієї України, висвітлено їхній досвід та вказані координати.

Сьогодні для вчителя учень є медіапартнером. Але вчителю необхідно спрямувати медіакомпетентності, якими він володіє, на самотворення, а не на самознищення. Саме для цього в закладі:

- читається курс медіа-освіта з залученням представників громадського медіаосвітнього руху;
- працює центр Україна духовна; створення альтернативних просторів (шахи, теніс, шкільні музеї);
- проведення інформаційних хвилинок, на яких діти вчаться працювати з інформацією; медіарейди;
- інтеграція медіакультури в шкільні предмети, МАН.

Педагоги та учні ММК взяли участь у круглому столі на Восьмому Міжнародному форумі «Інноватика в сучасній освіті» (25-27 жовтня 2017 року), де надали дієві поради щодо протистояння маніпулюванню свідомістю громадян сучасними маркетингологами та політиками. Особливу увагу під час представлення досвіду закладу на П'ятій міжнародній науково-методичній конференції з медіаосвіти та медіаграмотності (31.03-01.04.2017) було надано проблемі кібербулінгу, яку висвітлила учениця 10 класу Анастасія Чуйко.

Слід зауважити, що педагоги та психологи мають не просто мобільно реагувати на подібні ситуації у віртуальному просторі, а й передбачати їх. Аналіз проблем учнів старшої школи показав, що дорослі і діти мають різні «траєкторії руху» у віртуальному світі (діти – «Вконтакті», батьки на «Facebook»). Лише незначний відсоток батьків відстежує онлайн-репутацію власних дітей, що й приводить до неконтрольованої поведінки підлітків, як у віртуальному, так і у реальному просторі.

Вирішення проблеми, на нашу думку, має йти двома шляхами. Перший – «швидка допомога» – це ознайомлення з алгоритмом дій якомога більшої кількості людей, а другий шлях – це впровадження дієвої програми, що охоплює психологічний супровід (профілактика та корекція психологічних вад, що притаманні медіаагресору чи жертві) та систему заходів з медіаосвіти.

Хочеться сподіватися, що доба медіаагресії і медіаманіпуляцій з допомогою небайдужих критично мислячих громадян стане добою Медіапросвітництва і Нова українська школа зіграє в цьому провідну роль.

ГОТОВНІСТЬ УЧИТЕЛЯ – МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ ДО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ

Долженков О. О., Черненко Н. М.
Університет Ушинського, Україна

Забезпечення результативного управління навчальним закладом в сучасних умовах неможливе без ефективного управління ризиками. Все життя – управління ризиками, а не уникнення ризиків, зазначає відомий бізнесмен Уолтер Ристон. Управління ризиками є новим

напрямом у дослідженнях системи освіти та її реформування. Для успішного здійснення освітньої діяльності менеджери повинні враховувати процеси зовнішнього і внутрішнього середовища навчального закладу в умовах змін, що дозволятиме своєчасно ідентифікувати та управляти ризиками у навчальних закладах.

Управління ризиками у навчальному закладі – комплекс управлінських дій і заходів, що здійснюється менеджерами навчального закладу з метою вибору оптимального управлінського рішення з можливих альтернатив, що можуть мати позитивні / негативні наслідки. Оптимальним управлінським рішенням вважаємо те, що матиме найкращий наслідок з найбільшою ймовірністю.

Аналізуючи погляди вчених щодо визначення поняття «готовність» слід зазначити, що основні розбіжності зводяться до наступного: готовність є станом (що відображає функціональний рівень суб'єкта діяльності) або якістю (відбиваючи особистісний рівень суб'єкта діяльності), або уміннями (що забезпечують реалізацію відповідної йому здатності суб'єкта діяльності), або мобілізованістю (повна готовність до успішного виконання професійної діяльності, внутрішній стан особистості, що являє собою певну цілісність, є ознакою професійної кваліфікації, що реалізується в конкретній діяльності). Поняття професійної готовності розглядається як категорія теорії діяльності (стан) і розуміється, з одного боку, як результат процесу підготовки, з іншого – установки на щось.

Під готовністю розуміємо особистісну характеристику, придатність до діяльності, що виражається в активному позитивному ставленні до неї, схильності займатися нею, мобілізованості сил для виконання професійних функцій та обов'язків.

Складність і багатоаспектність ризику зумовлює існування різноманітних трактувань поняття «готовність до ризику». Під «готовністю до ризику» більшість як вітчизняних, так і зарубіжних авторів розуміє особистісну характеристику, що визначає стратегію поведінки в умовах невизначеності (Г. Айзенк, П. Вайнцвайг, М. Дмитрієва, М. Котик, Т. Корнілова, Н. Левінцова, Г. Никифорова, А. Петровський, В. Снетков та ін.).

«Готовність до ризику» тлумачимо як особистісну характеристику, що визначає стратегію поведінки в умовах невизначеності, яка спирається на аналіз ситуації і власних можливостей, виявляється у поведінці, діях і судженнях людини.

Цілком справедливо вчені зазначають, що стан готовності можна сформувати і розвинути. Будь-яка готовність особистості, зокрема до управління ризиками у професійній діяльності характеризується мобілізацією ресурсів суб'єкта праці на виконання конкретної діяльності.

Особистісна готовність вчителів-майбутніх менеджерів освіти до управління ризиками розглядаємо як цілісне утворення, що включає в себе низку особистісних характеристик, основними з яких є: мотиваційні (потреба успішно виконувати поставлене завдання, інтерес до діяльності, настанова на зміни, прагнення досягти успіху тощо); пізнавальні (усвідомлення обов'язків, управлінського завдання, оцінка її значущості для досягнення кінцевих результатів діяльності і для себе особисто, уявлення ймовірних змін обставин тощо); емоційні (почуття професійної та соціальної відповідальності, впевненість в успіху, наснага); вольові (управління собою і мобілізація сил, зосередження на завданні, відволікання від заважаючих впливів, подолання сумнівів, страху).

Показниками особистісної готовності вчителів-майбутніх менеджерів освіти до управління ризиками визначено: *усвідомлення керівниками необхідності і важливості управління ризиками, наявність мотиваційної настанови до управління ризиками, схильність керівників до ризику, настанова на позитивні зміни, толерантність до невизначеності, асертивність, гнучкість мислення.*

Зазначені показники вимірювалися такими діагностувальними методиками: усвідомлення майбутніми менеджерами освіти необхідності і важливості управління ризиками (питальник «Управління ризиками у навчальних закладах – вимога часу»); наявність мотиваційної настанови до управління ризиками (методика «Визначення прагнення до ризику та рівня мотивації досягнення цілі й успіху» Т. Елерса); схильність керівників до ризику (діагностика «PSK» Шуберта); настанова на позитивні зміни (методика «Особистісна готовність до змін PCRS» за Н. Бажановою, Г. Бардієр); толерантність до невизначеності (методика «Толерантність до невизначеності» Г. Солдатової); асертивність (методика на асертивність А. Кареліна); гнучкість мислення (методика А. Лачинса «Гнучкість мислення») [1; 2].

Результати проведеного пілотного дослідження особистісної готовності вчителів-майбутніх менеджерів освіти до управління ризиками засвідчили, що на достатньому рівні було виявлено 15,82%, задовільний рівень особистісної готовності до управління ризиками був у 51,90%, на низькому рівні опинилися 32,28% вчителів-майбутніх менеджерів освіти.

Узагальнюючи і підсумовуючи отримані результати за показниками особистісної готовності вчителів-майбутніх менеджерів освіти до управління ризиками зазначимо, що максимально студентів було виявлено у межах кожного з рівнів: на достатньому рівні – показник «асертивність» 31,01%, на задовільному – показник «гнучкість мислення» 52,53%, на низькому – показник «гнучкість мислення» 32,28%. Виявлено важливість і необхідність цілеспрямованої підготовки до управління ризиками вчителів-майбутніх менеджерів освіти, їх недостатню готовність до

управління ризиками та необхідність покращення науково-методичного, інформаційного, матеріально-технічного забезпечення підготовки.

Література

1. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности : [учеб. пособ.] / под ред. Г. С. Никифорова, М. А. Дмитриевой, В. М. Снеткова]. – Спб. : Речь, 2003. – 448 с.
2. Черненко Н. М. Підготовка майбутніх менеджерів освіти до управління ризиками : теорія і практика : [монографія] / Н. М. Черненко. – Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2016. – 386 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ З ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ

Долинська Т. Г.

Одеське педагогічне училище, Україна

Освітній процес у навчальному закладі – явище складне, багатогранне, динамічне, специфіка якого зумовлюється передусім розширеним спілкуванням, що для вчителів не що інше, як професійна необхідність. З її допомогою здійснюється основне у педагогічній діяльності – вплив особистості на особистість. Спілкування є складним, багатоплановим процесом встановлення контактів між людьми, який породжений потребами у спільній діяльності. Комунікація, як відомо, є двостороннім потоком інформації. У ньому важливі якість передавання інформації, її повнота, зміст, форма, що дає змогу не лише оперативно і правильно сформулювати уявлення про відповідну проблему, а й обрати партнерів, розробити її стратегію і тактику, визначити адекватні методи і засоби реалізації конкретних цілей. Ефективність комунікації залежить від зрозумілості, доступності інформації.

Інформаційна взаємодія суб'єктів комунікації опосередкована впливом інформації (прямого і зворотного зв'язку), якістю її кодування і декодування. Зворотний зв'язок (у вербальній або невербальній формах) виражає ступінь засвоєння розуміння повідомлення, довіри до нього, згоду чи незгоду з ним, змінює комунікативні ролі суб'єктів комунікації.

Щоразу, коли педагог намагається вступити в комунікацію, реалізувати власну мету в ній, він формулює висловлювання і прогнозує його вплив на суб'єкта комунікації, розраховуючи на певну кількість варіантів поведінки. Тому він як відправник інформації має усвідомлювати свою відповідальність за наслідки акту комунікації. Постійно орієнтуючись на реакцію суб'єкта комунікації, педагог розвиває власну комунікативну культуру.

Комунікативні знання є основою комунікативних умінь – комунікативних дій, заснованих на ґрунтовній теоретичній і практичній підготовленості, що дає змогу творчо використовувати комунікативні знання, навички для відображення і перетворення дійсності. За своєю сутністю вони є внутрішньою моделлю майбутньої комунікації, забезпечують її ефективність. Формуючись у процесі комунікації, комунікативні уміння є наслідком розвитку комунікативних здібностей – здатності до спілкування з іншими людьми.

Комунікативні здібності, знання, уміння трансформуються в комунікативні навички – автоматизовані усвідомлені дії, що сприяють швидкому й точному відображенню комунікативних ситуацій, обумовлюють адекватність сприйняття, розуміння об'єктивного світу, вплив на нього у процесі педагогічної комунікації.

Сьогодні психолого-педагогічна наука переконливо доводить, що для того, щоб виховання було ефективним, у дитини необхідно викликати позитивне ставлення до того, що ми хочемо виховати. А те чи інше ставлення завжди формується в діяльності, через складний механізм взаємовідносин, спілкування. Особистість може жити і існувати тільки в спілкуванні з іншими особистостями. Поза спілкуванням, в ізоляції від суспільства особистість не може розвиватися, не може існувати. Тільки в спілкуванні з дорослими, зі своїми ровесниками формується особистість дитини.

Підкреслюючи значущість навчально-виховних функцій педагогічного спілкування, О. О. Леонт'єв відзначає, що «оптимальне педагогічне спілкування – таке спілкування вчителя (і ширше – педагогічного колективу) зі школярами в процесі навчання, яке створює найкращі умови для розвитку мотивації учнів і творчого характеру навчальної діяльності, для формування особистості школяра, забезпечує сприятливий емоційний клімат навчання (зокрема, перешкоджає виникненню психологічного бар'єру), забезпечує управління соціально-психологічними процесами в дитячому колективі і дозволяє максимально використовувати в навчальному процесі особистісні властивості вчителя».